

СОЛУНЪ

# СБОРНИКЪ СОЛУНЪ

ИЗДАНИЕ НА ВЪЗПИТАТЕЛИТЪ И ВЪЗПИТАНИЦИТЪ  
ОТЪ СОЛУНСКИТЪ БЪЛГАРСКИ ГИМНАЗИИ

СОФИЯ  
ПЕЧАТНИЦА „ХУДОЖНИКЪ“  
1934

Възпитателитѣ и възпитани-  
цитѣ отъ българскитѣ гимназии  
въ Солунъ, отъ въкове намъ тъй  
свиденъ въ национално и въ про-  
свѣтно отношение, поднасятъ на  
читающия свѣтъ тоя скромнѣ  
СБОРНИКЪ по случай петдесетъ  
години отъ основаването на сж-  
щитѣ учебни заведения.

ИВАНЪ ВАСКОВЪ

## ЮНАШКАТА ОРГАНИЗАЦИЯ ВЪ ГР. СОЛУНЪ

Въ първитѣ дни на м. октомврий 1908 год. отидохъ за втори пжть учителъ въ Солунската м. гимназия. За учителъ по гимнастика намѣрихъ моя бившъ главатаръ г-нъ Даниелъ Бланшу, главатаръ на кюстендилския „Осоговски юнакъ“, който, съ своята методична и ревностна дейность, бѣ поставилъ кюстендилското юнашко дружество на завидна висота. Схващайки намѣренията на Екзархията съ назначаването на г-нъ Бланшу и следъ едно обсъждане съ нѣкои учители и граждани върху новитѣ, хуриетскитѣ, условия при които заживѣхме, и възможноститѣ за създаване на юнашко дружество въ Солунъ, реши се да се издаде следната:

### ПОКАНА ЗА ОСНОВАВАНЕ ПЪРВО БЪЛГАРСКО ГИМНАСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО ВЪ ГР. СОЛУНЪ

Г-да Граждани,

Важността на гимнастиката за физическото възпитание на тѣлото е била вѣрно оценена отъ народитѣ още въ най-старитѣ времена.

„Здрава душа въ здраво тѣло“, както сж казали най-старитѣ философи, може да се постигне само съ разумни и целесъобразни тѣлесни упражнения, каквито ни дава гимнастиката. Ето защо и днесъ, като се признава значението на гимнастиката за физическото развитие на човѣка, ние я виждаме не само въ програмитѣ на разнитѣ училища като срѣдство за усиление тѣлото и духа на учащата се младежъ, но и като едно отъ най-главнитѣ срѣдства на разнитѣ дружества и общества, които се стремятъ да повдигнатъ здравето, духа, бодростъта, смѣлостъта, дружелюбието и познанството между тѣхнитѣ народи.

Като учителъ по гимнастика въ тукашната мжжка гимназия и като единъ отъ първитѣ основатели на гимнастическитѣ дружества въ България, считамъ за свой дългъ и честь да обявя на българското население въ града, че искреното ми желание е, щото и тука да се основе едно гимнастическо дружество, което да спомогне, както за усиление на тѣлото и духа, смѣлостъта и бодростъта, а така сжщо и за усиление на дружелюбието, познанството и единението между солунскитѣ българи, качества, каквито трѣбва да притежава всѣки гражданинъ, който има да защитава отечество, права, семейство и имотъ.

Азъ съмъ изцѣло на Ваше разположение, Г-да Граждани, и имамъ честь да помоля всички желаещи българи да заповѣдатъ на първо заседание и упражнение което ще стане въ недѣля 21 того, 10 ч. по европ. пр. обѣдъ въ мжжката гимназия, Солунъ, 14. XII. 1908 год..

Съ почитание,

Учителъ: Д. Бланшу

Ив. Сапунаровъ  
Хр. Батанджиевъ  
Хр. Поповъ  
Бл. Калейчевъ  
Н. Гацевъ

Г. Саракиновъ  
И. Христофоровъ  
В. Тодоровъ  
Хр. Николовъ  
Хр. Нейковъ

Ив. Васковъ  
А. Наумовъ  
Ф. Дервишевъ  
Д. Константиновъ  
Г. Баждаровъ

На 15. XII. 1908 год. се турна основата на дружеството подъ име: „Гимнастическо дружество на отоманскитѣ българи въ гр. Солунъ“, като се избра и първото настоятелство.

Каква радостъ, каква жажда за работа, но и каква гордостъ за всички, че и тоя пътъ, въ тоя международенъ градъ, пакъ ние, българитѣ, заставахме на чело на новото културно начинание! Истина, носѣше се слухъ, че гръцкиятъ кралъ Георги билъ закупилъ за около 3000 лири едно голѣмо дворно мѣсто за гръцкото гимнастическо дружество, но кой ли подозираше неговото сжществуване и съ какво прояви то своя животъ? — Съ нищо!

Редовността, възторгътъ и дисциплината на юнацитѣ, както и усърдието на юначетата-ученици, насърдчиха скоро главатаря и настоятелството да възприематъ даването на една гимнастическа вечеринка, преди изтичането на зимата, въ „Еденъ театъръ“.

До като се готвѣхме усилено за вечеринката, трѣбваше да уредимъ положението си предъ властѣта, защото, въпрѣки хуриета, ние чувствувахме нейната подозрителностъ. Съставихме уставъ отъ около 40 члена, последниятъ отъ които разпореждаше при закриване на дружеството, имотитѣ му да се предадатъ на българската община. Написанъ чисто и, главно, на български — медениятъ месецъ на хуриета не бѣ още изтекълъ — уставътъ подлежеше да се представи на правителството, поради което, придруженъ отъ Петъръ Мончевъ, студентъ по правото въ „Хукукъ мектеби“ и синъ на известниятъ солунски гражданинъ Василъ Мончевъ, го предадохъ на началника на регистратурата Мумеизъ бей — единъ благъ и учтивъ старикъ.

Доде деньтъ на вечеринката — последнитѣ дни на м. февруарий. „Еденъ театъръ“ бѣ препълненъ. Всички висши правителствени чиновници, освенъ валията, бѣха дошли: едни да видятъ новото, невидено до сега дѣло на българитѣ, а други — ако може да намѣрятъ нѣщо подозрително, за да турнатъ ржка върху това дѣло.

Програмата бѣ изпълнена съ пълна точностъ и пластичностъ. Българитѣ бѣха горди отъ това, което изнесоха; гърцитѣ мълчаливо криеха злобата си, а евреитѣ изказаха възхищението си още въ театъра и поискаха нѣкои сведения за организацията на дружеството ни.

Властѣта, обаче, мълчеше.

Дойде пролѣтътъ. Подготвихме се за игри на открито въ градината Бешчикаръ, на морския брѣгъ. Бѣха поканени властитѣ и дипломатическитѣ представители, които бѣха дошли съ господжитѣ си. Въ тѣзи игри взеха участие не само млади юнаци, но и такива съ посивѣли коси, което направи особено силно впечатление.

Единъ новъ триумфъ за българщината въ Солунъ!

Успѣхътъ на дружеството, материаленъ и мораленъ, бѣ голѣмъ.

Имаше, обаче, нѣщо, което отдавна липсваше на българитѣ въ Солунъ и което се доста силно почувствува, както при вечеринката

въ „Еденъ театъръ“, така и при игритѣ въ Бещинаръ. Това бѣ нуждата отъ собствена, българска, музика, липсата на която българитѣ чувствуваха при всѣко свое тържество и я замѣняха съ гайда и латерни.

Материалниятъ успѣхъ при даденитѣ игри, както и събраната отъ българското гражданство сума, ни даде възможность да се заемемъ съ покупката на необходимата ни музика. И, до като се лутахме върху избора на фабриката, отъ която да доставимъ инструментитѣ, научихме, че съдържательтъ, македонски българинъ, на единъ пловдивски хотелъ продавалъ новодоставенитѣ му отъ фабрика Червени въ Прага 35 музикални инструменти. Покойниятъ маестро Атанасовъ ги прегледа, намѣри ги за отлични, и ние ги купихме за 50 златни наполеона. Инструментитѣ бѣха получени въ Солунъ и наредени, за голѣма радостъ на всички българи, въ една отъ стаитѣ на нашата светиня — мжжката гимназия. За учителъ на нашитѣ музиканти поканихме капелмайстора на музиката при Исляхането, т. е. турското занаятчийското училище.

Следъ около една година, началникътъ на Гелемеркапийския участъкъ ми повърна устава, за да го преведемъ на турски. Преведохме го и съ Мончевъ го предадохме на Мумеизъ бей, който ни каза да се явимъ следъ 2 седмици. На опредѣления срокъ се явихме при него, а той ни прати при валията. Шомъ съобщихме на последния че предъ него е „булгар-жимнастик-джемиетин-реизи“, бърже стана, взе устава и каза: „Що за уставъ е това, съкратете го и ми донесете уставъ отъ 4—5 члена! Па каква е тази ваша форма — българско знаме. Това не може да се позволи.“

— Ще се постареемъ, казахме ние, да съкратимъ устава и да го представимъ въ по-сбитъ видъ. Ние, отоманскитѣ българи, допълнихъ, отъ които изхожда гимнастическото дружество, сме добри отомани и нѣмаме съ българитѣ отъ България. До колкото знаемъ, тѣхното знаме е червено, зелено и бѣло, а нашата форма е черни панталони, червенъ поясъ и бѣла фанела. Червено и бѣло — това сж цвѣтоветѣ на сегашното отоманско знаме, а фесътъ на главата ни е символа на отоманизма.

— „А, ойле ми? Ами защо въ случай на разтуряне дружеството имотитѣ му да се предадатъ на българската община? Защо не на властѣта, която да ги предаде на нѣкое село около Солунъ?“

— Желанието на Ваше Превъзходителство ще предадемъ на дружеството. Кому заповѣдвате да предадемъ съкратения уставъ?

— „На началника на махленския участъкъ, а той ще го предаде по реда си.“

Уставътъ бѣ преведенъ на турски, но последниятъ членъ и формата останаха неизмѣнени. Предадохме го на участковия началникъ, който, като удари своя печатъ и написа надписа, изпрати ни при по-

лицмюдюру. Последниятъ, като прочете молбата, разгледа устава, удари своя печатъ и надписъ и ни отпрати при секретаря на валията, който сжщо, като удари печата си и написа надписа, ни отпрати къмъ друга капия. И така, отъ капия на капия, се лутахме цѣли две седмици, като всѣки удряше своя печатъ и надписъ (каитъ), та трѣбваше да се прилепи къмъ молбата единъ чистъ бѣлъ листъ. Стигнахме до вилаетския дефтердаръ — книговодителътъ. Той ни отпрати тамъ, отъ дето трѣбваше да почнемъ — регистратурата. Отидохме при Мумеизъ бей, който, като видѣ цѣли страници съ надписи (каити) и печати, хвърли книжата на масата и викайки: „Вай, вай, не бу каитлеръ, не бу мюхюрлеръ“, хвана се съ дветѣ рѣце за главата и прие книжата.

Дали властѣта щѣше да одобри устава, не може да се каже съ положителностъ, защото по всичко личеше, че медениятъ месецъ на хуриета, на свободата, братството и равенството, си отива. Щастието, обаче, ни се усмихна. Презъ пролѣтъта на 1910 год. се готвѣхме за публични игри въ градината Бешчинаръ и бѣхме вече готови, когато се съобщи, че султанъ Мехмедъ Решадъ, на пѣтъ за Скопие и Прищина, ще дойде въ Солунъ. Всички българи, начело съ юнашката музика, го посрещнахме тържествено. Използувайки времето, до като султанътъ се бави въ Прищина и Скопие, дадохме игритѣ. Къмъ края на програмата, за голѣма изненада на всички, между публиката се явиха султанскитѣ принцове — султанътъ бѣ побързалъ да се върне въ Солунъ. По тѣхно желание повторихме по-важнитѣ части отъ програмата, отъ изпълнението на които останаха извънредно доволни и, предавайки на главатаря една червена копринена кесия съ 10 златни лири, изказаха радостѣта си, че сж имали щастието да видятъ и въ тѣхното отечество това, което другаде отдавна го има. Освенъ това, изказаха желанието, ако можемъ съ музиката и въ строй, да идемъ въ конака и да изиграемъ нѣкои номера предъ Негово Величество.

„Ние отиваме при Негово Величество да го подготвимъ за вашето идване. Той ще остане твърде доволенъ.“

Къмъ смрачаване бѣхме строени отъ главатаря, г-нъ Бланшу, предъ апартамента на султана въ конака. Играхме съ ревностъ и старание, защото султанътъ наблюдаваше игритѣ отъ прозореца на стаята си, а принцоветѣ стоеха срещу насъ на терасата на голѣмата стълба.

Следъ свършването на игритѣ, единъ юнакъ се наведе да подири падналия му въ пѣсѣка часовникъ. Забелязано това отъ принцоветѣ, казаха: „Нека не се безпокои, ние намѣрихме часовника и утре ще си го получи.“

На другия день, председателятъ на общината ни, незабравимиятъ и дълбокоуважаемиятъ архимандритъ Евлогий, когото покъсно гърцитѣ немилостиво хвърлиха и удавиха въ морето, ми предаде единъ разкошенъ часовникъ за нашия юнакъ вмѣсто изгубения.

Властта се намѣри предъ свършенъ фактъ: съ игритѣ предъ султана и неговитѣ синове, ние узаконихме своето съществуване и тя неможеше повече да ни прѣчи. Все пакъ, ние получихме устава, утвърденъ едва на третата година отъ нашето организиране.

Хвърленото въ Солунъ гимнастическо семе трѣбваше да даде плодъ и вжтре въ Македония. Ето защо, презъ ваканцията на 1909 год и съ съдействието на Екзархията уреди се първиятъ едномесеченъ курсъ за учители по гимнастика. Следваха 48 души отъ разнитѣ краища на Македония, 2-ма отъ Одринско и 1 отъ Разградъ. Курсиститѣ бѣха на пансионъ въ мъжката гимназия.

Презъ ваканцията на 1911 год., г-нъ Бланшу уреди едномесеченъ курсъ въ Битоля, а презъ ваканцията на 1912 год., пакъ съ съдействието на Екзархията, се състоя курсъ (на пансионъ въ търговската гимназия) за главатарии, въ който, като преподавателъ взе участие и младиятъ главатаръ на „Скопски юнакъ“ г-нъ Иосифъ Бурешъ, който отъ своя страна още отъ 1908 год. прѣскаше гимнастическо семе въ Скопие.

Презъ 1912 год. въ Солунъ се турна основата на общата юнашка организация на чело съ единъ управителенъ съветъ и, така организирани, македонскитѣ юнаци взеха участие въ всеславянския юнашки съборъ въ Прага презъ 1912 година.

Солунското юнашко дружество си достави всички уреди като: конъ, коза, паралелка и висилка отъ Женева, а бухалки, гири и други уреди достави отъ мѣстното производство.

Голѣмиятъ успѣхъ на дружеството възбуди злобата и завистта на гърцитѣ, които се опитаха една вечеръ да откраднатъ уредитѣ. Необезкуражени отъ първия си неуспѣхъ, макаръ къщата въ която се помѣщаваше дружеството и да бѣ гръцка, на 3. XI. 1912 год. я подпалиха и опожариха. Музикалнитѣ инструменти и уредитѣ бѣха частъ опожарени, частъ разграбени.

Презъ 1913 год., следъ Междусъюзническата война, гърцитѣ всичко унищожиха и отъ цѣлата ни култура въ Солунъ не оставиха следа.